

Fil. kand. Jan Gillberg, IUI:

oljepriserna lägre än för 10 år sedan

Under år 1960 uppgick den svenska oljeförbrukningen till närmare 6.000 liter per hushåll. Endast För-enta Staterna och Kanada redovisade högre förbrukningstal.

Sveriges ställning som storkonsument av olja sammanhänger intimt med följande fyra huvudsaker:

1. Vår höga levnadsstandard (stort antal bilar)
2. Vår högt utvecklade industri
3. Vårt kalla klimat
4. Vår brist på inhemska bränslen

Oljans viktiga roll för svensk energiförsörjning framgår av det faktum att den svarar för ca hälften av det svenska energibehovet. För övriga Västeuropa är denna andel inte ens hälften så stor.

Värdet av den svenska petroleumimporten uppgick 1960 till nära 1.800 milj. kr. (mkr) eller 12 % av värdet av vår totala import. Enligt preliminära uppgifter fick petroleumimporten 1961 ungefär samma omfattning som 1960. Omkring 20 % av de importerade petroleumprodukterna vidareförädlas vid svenska raffinaderier. Arbetet med den inhemska oljedistributionen är i import- och grossistledet koncentrerat till ett mindre antal stora företagsenheter nämligen BP, Caltex, Esso, Gulf, koppartrans, Mobil, Nynäs och Shell samt det kooperativa OK, vilket senare företag sedan ett år tillbaka är samordnat med IC, vars funktion som bekant är förlagd till detaljistledet.

Den totala försäljningen av petroleumprodukter med undantag för några få procent går genom dessa företag. I oljeföretagens försäljning ingår bl. a. leveranser till ett antal kolbolag, som bedriver återförsäljning av i huvudsak tunna oljor. Man beräknar att kolbolagen svarar för inemot 25 % av totalmarknaden på Eo 1.

Till kanalerna för den svenska oljedistributionen hör också storförbrukarnas direktimport av företrä-

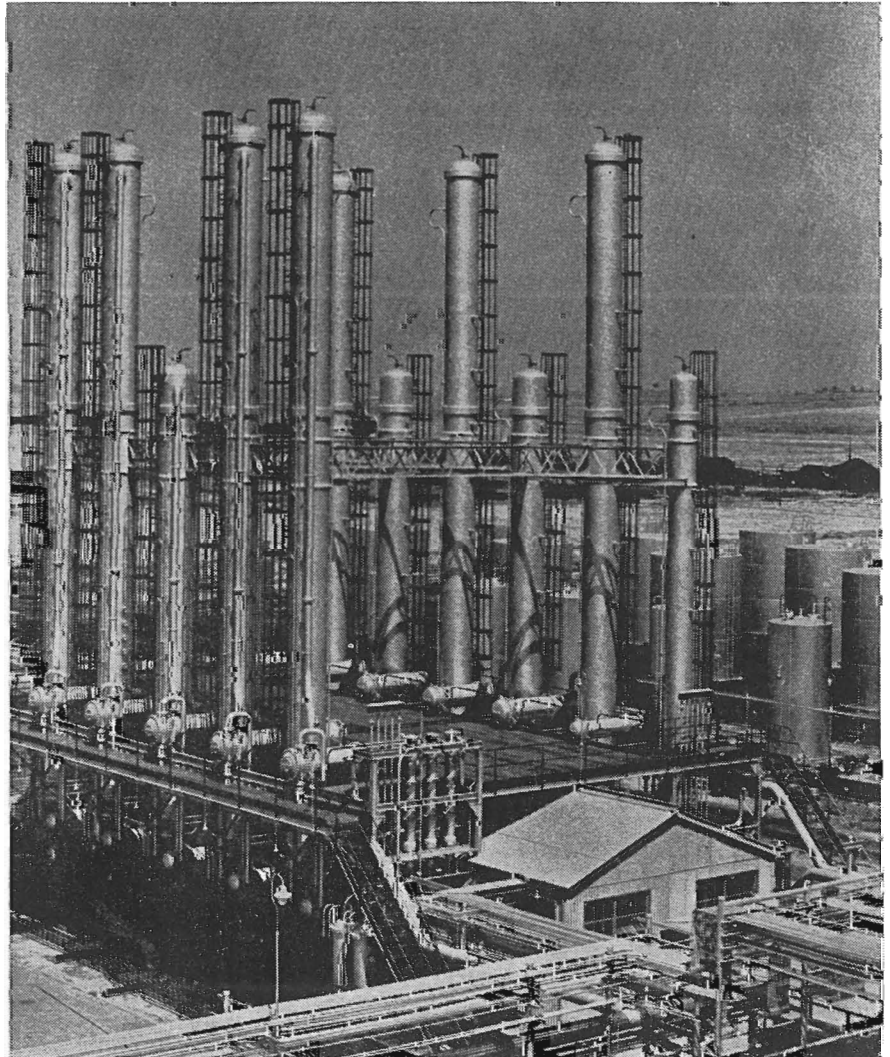
desvis tjocka oljor. Av 1960 års totala import av dessa eldningsoljekvaliteter, som är industrins viktigaste bränsle, gick 30 % — motsvarande 12 % av den totala importen — via direkt import till storförbrukare. Den direktimporterade oljan förmedlas dock i huvudsak av vissa svenska oljeföretag.

oljans betydelse i växande

Under 1950-talet har vår oljeförbrukning stigit med i genomsnitt 12 % per år. Denna utveckling är delvis att betrakta som ett resultat av en framgångsrik konkurrens med stenkolelet. Per viktenhet räknat har oljan ett värmevärde, som är mer än 50 % högre än stenkolelets. Inte minst

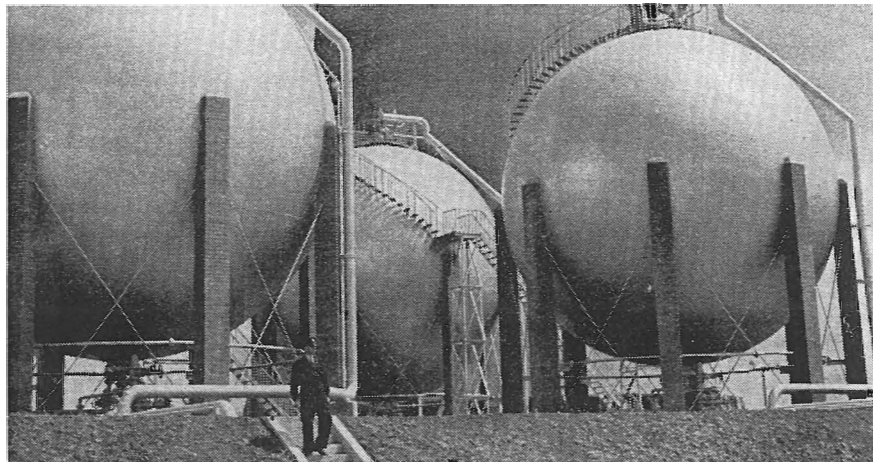
detta är orsaken till att oljan kommit att få ett övertag i denna konkurrens och då inte minst på förbrukningsområden, som kännetecknas av att utrymmet för det förbrukade bränslet med nödvändighet är starkt begränsat.

Enligt vissa beräkningar behövs det omkring 1,0 kg stenkol i timmen för att så att säga »utfordra en hästkraft» på en oceanångare. Om man eldar ångpannan med olja, räcker det med 700 gram bränsle i timmen och om man monterar in en dieselmotor, räcker det med omkring 160 gram bränsle. Frånsett att oljan härigenom kunnat konkurrera ut stenkolelet i vad särskilt gäller en rad funktioner i den moderna transportteknikens tjänst, har oljan, just genom sin egenskap av ett ur energisynpunkt mer koncentrerat bränsle och genom att där-

I oljebranschen har teknik o. organisation hunnit märkligt långt. Här fraktioneringskolonner vid tillverkning av högrena alkoholer och ketoner ur petroleumgaser.

Lagringstankar nära Manchester.

med vara mer lätthanterlig, en rad allmänna fördelar.

I mycket skall oljans under senare år starkt växande betydelse betraktas som ett resultat av att den jämfört med de fasta bränslena är väsentligt bättre lämpad för automatisk drift. Oljan är vidare mer lätthanterlig och därmed också en i förhållande till exempelvis stenkolet arbetskraftbillig bränsle- och energikälla.

Då flera av de faktorer, som här omnämnts, kan förutses spela en växande roll för den fortskridande industriella utvecklingen, finns det skäl att också för framtiden räkna med en stigande förbrukning av petroleumprodukter. En sådan utveckling torde i synnerhet kunna förutses allteftersom den gemensamma europeiska marknaden kommer att

ställa ytterligare krav på vårt näringslivs förmåga att med hjälp av modern teknik stärka sin konkurrenskraft. Ett viktigt led i sådana strävanden måste utgöras av ansträngningar med syfte att på ett så billigt och rationellt sätt som möjligt tillgodose samhällets bränsle- och energibehov.

oljan viktig faktor i produktionen — men importbränsle

Med åren har oljan förvisso fått sin ställning som viktig faktor i produktionslivet erkänd. Oljan har mer och mer blivit för maskinen vad mjölken är för människan — en synnerligen viktig förnödenhetsvara. Trots att petroleumprodukterna vanligen har sitt ursprung i fjärran be-

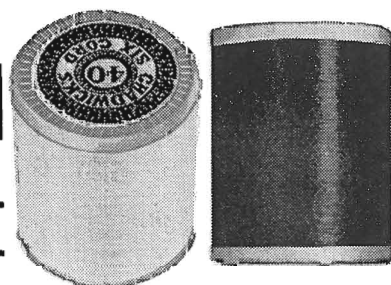
lägna länder kan det därför inte längre bli tal om att betrakta dem som lyxvaror eller som onödig belastning i vår handelsbalans. Ändå är det ofrånkomligt, att oljan just genom sin egenskap av importbränsle har en speciellt utsatt ställning.

Den under senare år hos oss starkt stigande oljekonsumtionen har inte bara inneburit att ett importbränsle bytts ut mot ett annat — olja mot kol — utan även resulterat i en viss övergång från inhemska — i första hand ved — till importerade bränslen. På så sätt har vi för vår energiförsörjning blivit i hög grad beroende av utlandet. Inte minst detta förhållande är ägnat att förklara den intensitet, med vilken man emellanåt diskuterat frågan om skäligheten i noterade oljepriser.

Forts. sid. 25.

CHADWICK'S EN STARK TRÅD FÖR VACKER SÖMNADE

Beställ **CHADWICK'S** sytråd
Vit, svart och kulört

OLJEBRANSCHEN

Fortf. fr. sid. 11.

oljeprisdebatten

I oljeprisdebatten har från förbrukarsidan — ordet taget i dess mest vidsträckt bemärkelse — ofta gjorts gällande, att de noterade exportpriserna skulle ligga på en alltför hög nivå. Under senare år har utrymmet för sådan kritik minskat till följd av en på den internationella oljemarknaden markant förändrad situation med säljtryck och sjunkande priser som mest framträdande kännetecken. Den snabbhet och styrka, med vilken uppkomna säljtryck slagit igenom i prishöjningen, måste ha varit ägnad att lugna dem, som fruktar för ett kartellsamarbete inom oljebranschen med för konkurrensens effektivitet hämmande effekt.

Det kan i detta sammanhang nämnas, att medan konsumentindex sedan 1951 t. o. m. oktober 1961 gått upp med 39 %, har priserna på motorbensin och eldningsolja i 0-Zon utvecklats på följande sätt:

	Regular bensin	Eldn.-olja 1	Eldn.-olja 4
Exkl. skatt	- 2 %	- 16 %	- 13 %
Inkl. skatt	+ 30 %	- 2 %	+ 2 %

Misstankar om ett kartellsamarbete inom oljebranschen brukar utgå från konstateranden beträffande likhet i pris vad gäller de skilda petroleumprodukterna. Därvid tycks man emellertid ofta glömma bort, att likhet i pris inte behöver vara ett resultat av en effektiv priskartell utan lika gärna kan vara en naturlig följd av hård konkurrens.

Om det ena företaget inom branschen anser sig kunna sänka sitt pris tvingas konkurrenterna just till följd av den hårda konkurrensen att snabbt följa efter för att inte förlora terräng. Skulle ett av företagen höja sitt pris, kan detta vara en direkt följd av tryck från ekonomiska faktorer, som påverkar även konkurrenterna.

Konkurrensen de olika oljeföretagen emellan tar sig emellertid inte bara uttryck i en hård priskonkurrens. Den tar sig också många andra uttryck. Ett av de mindre önskvärda — som det synes — är den inom oljebranschen tidvis starkt florerande rabattgivningen. Ur konsumentens synpunkt måste en »öppen priskonkurrens» vara att föredra framför den, som nu delvis sker så att säga »under disk» i form av ekonomiskt sett ofta föga rationellt motiverade rabatter. Också ur oljebranschens egen synpunkt måste en sådan uppreisning te sig som angelägen. Redan den debatt, som regelbundet återkommer just i frågan om rabattgivningen inom oljehandeln, är ägnad att hos allmänheten skapa inte alltid särskilt positiva föreställningar om de inom oljebranschen rådande konkurrensförhållandena.

oljan ger ständigt ökade möjligheter

Den i hög grad centrala position oljan kommit att få för det ekonomiska livet i vårt land, gör det naturligt, att man i den allmänna ekonomiska debatten ägnar uppmärksamhet — även om den ibland kan verka närgången — åt de skilda problem oljebranschen har att brottas med och vilkas lösning är

av direkt intresse för hela näringslivet.

Petroleumbranschen med dess raffinaderier, petrokemiska anläggningar och högeffektiva distributionsapparater utgör ett område, där teknik och organisation hunnit längre än kanske någon annanstans. Denna utveckling bärs upp av en forskning och en investeringsverksamhet av betydande omfattning. För blott år 1960 kan Västvärldens oljeföretag beräknas ha investerat för 55.000 mkr. eller nästan lika mycket som hela den svenska nationalprodukten. Resultaten kommer till uttryck i form av nya produkter och en förbättring av de gamla vilket i sin tur skapar möjligheter för effektivare hushållning på bränsle- och energiområdet. Det gäller att utan onödig tidspilla ta vara på dessa möjligheter, vilket ställer krav på förbrukarsidans anpassbarhet.

energislagens inbördes konkurrens bör ej påverkas

Det understryker också vikten av att statsmakterna avstår från att ingripa i energislagens inbördes konkurrens. De prisskillnader som uppstår vid fri konkurrens är ägnade att med hänsyn till den faktiska kostnadsutvecklingen jämte rådande tillgång- och efterfrågesituationer sörja för att varje energislag skall komma till användning för de ändamål, där det gör mest nytta. Ur allmän ekonomisk utvecklingssynpunkt måste ett rationellt utnyttjande av skilda energislag framstå som något i hög grad angeläget.

12-27 April 1962

Milano - Mässan

För att komplettera och ytterligare förstärka sin kommersiella funktion har Milano Mässan inrättat ett **Internationellt Centrum för Handelsutbyte**. Här, i en angenäm bekväm miljö med den mest moderna service till förfogande, talande sitt eget språk, går det smidigare att inleda och avsluta affärer med de 14.000 utställarna på varumässan, vilka representera mer än 70 länder.

Uppllysningar:

Hr. P. N. Baggio - Stureplan 19 - Tel. 10 92 38 - 10 92 18 - STOCKHOLM C